

Dr hab. prof. nadzw. Krystyna Radziszewska

Łódź, dn. 12.10.2015

Katedra Literatury i Kultury Austrii,

Niemiec i Szwajcarii

Uniwersytetu Łódzkiego

Recenzja

Rozprawy doktorskiej pana Tomasza Lisa p.t. „Projektorientierter Unterricht Deutsch als Fremdsprache in der deutsch-polnischen Grenzregion. Das Beispiel Euroregion Pro Europa Viadrina“ napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Camilli Badstübner-Kizik

Pan mgr Tomasz Lis poświęcił swą rozprawę doktorską metodzie projektu i jej zastosowaniu w nauczaniu języka obcego. W centrum zainteresowania autora pracy znalazły się tematy typowe dla regionu graniczącego z Niemcami i ich włączenie w proces nauczania języka niemieckiego w postaci wyżej wymienionej metody projektów.

Cele pracy, jej budowa oraz założenia metodologiczne sformułowane zostały we wprowadzeniu do rozprawy. W tymże rozdziale autor zaznaczył, że w pracy przedstawiony zostanie kompleksowy obraz metody projektów uwzględniający zarówno podstawy teoretyczne jak i jej praktyczne zastosowanie. Rozprawa bazuje na bardzo obszernej podstawie empirycznej, na którą składają się ankiety przeprowadzone w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych wśród uczniów i nauczycieli, analiza podstawy programowej opracowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w roku 2012 oraz dwie sekwencje lekcyjne opracowane i przeprowadzone przez Doktoranta.

Pierwszy rozdział rozprawy poświęcony został euroregionowi *Pro Europa Viadrina*, czyli polsko-niemieckiemu regionowi przygranicznemu.

Charakterystyka dzisiejszego regionu poprzedzona została rysem historycznym. Autor rozprawy przedstawił krótko, zaczynając od 10 wieku, zarówno konflikty jak i współpracę polsko-niemiecką, następnie założenia, cele oraz wspólne inicjatywy w dziedzinie współpracy transgranicznej. Podrozdział 1.5. stanowi empiryczną część, w której autor pracy przedstawia wyniki ankiet pokazujących jakie aspekty tematyczne związane z wymienionym euroregionem cieszą się największym zainteresowaniem wśród uczniów. Założeniem kolejnego, drugiego rozdziału było pokazanie w jakim stopniu problematyka regionalna jest realizowana na zajęciach z różnych przedmiotów. W tym celu Doktorant przedstawił aktualną podstawę programową oraz wyniki przeprowadzonych przez siebie ankiet. Moim zdaniem ta część rozprawy jest zbyt rozbudowana. Temat pracy dotyczy problematyki regionalnej na zajęciach z języka obcego. Przedstawianie możliwych treści związanych z regionem na zajęciach z różnych innych przedmiotów (geografia, historia, wiedza o społeczeństwie, język polski, wiedza o kulturze, podstawy przedsiębiorczości) jak i w dalszej części empirycznej badanie na ile te treści są realizowane na wyżej wymienionych zajęciach lekcyjnych jest zbyt obszerne. Należy oczywiście docenić pracę Doktoranta i jego wysiłek włożony w opracowanie i przeprowadzenie tych ankiet, ale z punktu widzenia ich przydatności do oceny metody projektów w nauczaniu języka obcego nie były one niezbędne, tym bardziej, że wykonane zostały na niezbyt dużej populacji i dlatego trudno mówić tu o ogólnych tendencjach.

Trzeci rozdział poświęcony metodzie projektów stanowi podstawę teoretyczną omawianej pracy. Przedstawiony został historyczny rozwój tej metody zaczynając od jej twórcy Johna Deweya poprzez m.in. koncepcję Wiliama Kilpatricka. Pan Lis przedstawił także krótki rys historyczny rozwoju tej metody w Polsce. Następnie bazując na licznych definicjach metody projektów dokonał jej charakterystyki przyporządkowując jej cechy warstwie organizacyjnej,

praktycznej oraz metodycznej. Dokładne omówienie istoty pojęcia „metoda projektów” jest uzasadnione, gdyż mimo obszernej literatury na ten temat, szczególnie w języku niemieckim i angielskim, metoda ta jest bardzo różnie rozumiana i interpretowana. Wiele zajęć dydaktycznych określanych tym mianem niewiele ma z nim wspólnego. W rozdziale tym pojawiła się także część empiryczna ilustrująca na podstawie przeprowadzonych ankiet stan realizacji projektów na różnych zajęciach szkolnych w wyżej wymienionym euroregionie oraz przykłady realizowanych projektów. Poprzednia moja uwaga dotycząca zbyt obszernej rozciągania ankiet na wiele przedmiotów poza językiem obcym odnosi się także do tej części. Cenne jest natomiast zebranie przykładów różnych realizowanych w regionie projektów.

W kolejnym czwartym rozdziale przedstawione zostały projekty, których tematem była problematyka regionalna, realizowane poza zajęciami szkolnymi. Pan Tomasz Lis także w tej części pracy bazuje na przeprowadzonych ankietach ilustrujących faktyczny udział uczniów w spotkaniach polsko-niemieckich, ich zainteresowanie taką formą pogłębiania wiedzy oraz gotowość do udziału w takich projektach. Podane zostały także przykłady realizowanych projektów.

Tematem piątego rozdziału jest wykorzystanie metody projektów w nauczaniu języka niemieckiego jako języka obcego. Chodzi tu o tematykę związaną z euroregionem *Pro Europa Viadrina*. To zasadniczy aspekt omawianej rozprawy doktorskiej. Także w tej części pracy pan Lis zaczyna swe rozważania od ewaluacji przeprowadzonych wśród nauczycieli ankiet. Nauczyciele z gimnazjów (19 osób) oraz szkół ponadgimnazjalnych (10 osób) wypowiedzieli się na temat metody projektów odpowiadając m.in. na takie pytania jak: co rozumieją pod postacią projektu, czy stosują tę metodę na zajęciach z języka niemieckiego. Mieli także podać tematy, czas trwania, miejsce, cele, grupę docelową oraz ocenić ewentualne korzyści płynące z zastosowania elementów projektu edukacyjnego na lekcjach języka niemieckiego. Doktorant analizuje i

systematyzuje te wypowiedzi formułując pewne ogólne tendencje. Przywołane zostały także wyniki ankiet przeprowadzonej wśród uczniów. Pytania dotyczyły poruszania tematyki regionalnej na lekcjach języka niemieckiego. Materiał empiryczny dostarczył autorowi pewnej wiedzy na temat tego, jakie projekty i czy w ogóle jakiegokolwiek są realizowane na zajęciach z języka niemieckiego. Jest to zapewne dobry punkt wyjściowy do wyciągania wniosków, ale ze względu na niezbyt dużą populację ankietowanych chyba niedostateczny aby formułować ogólne tendencje. Poza tym do oceny takich ankiet potrzebna jest pewna znajomość warsztatu pracy socjologa. W drugiej części tego rozdziału pan mgr Tomasz Lis przedstawił opracowane i przeprowadzone przez siebie dwie jednostki lekcyjne. Jest to bardzo dokładny opis poziomu językowego grupy, celów, treści oraz zastosowanych materiałów. Autor pracy przeprowadził i przedstawił ewaluację przeprowadzonych zajęć przez uczniów i nauczycieli.

Dla wielu nauczycieli pracujących metodą projektów dużym problemem jest ocena uczniów, która powinna przebiegać według innych kryteriów niż tych dotyczących tradycyjnych metod nauczania. W zaprezentowanych ankietach uczniowie i nauczyciele dokonali wprawdzie ewaluacji zajęć podkreślając np. korzyści płynące z tego typu zajęć czy też wyrażając negatywne odczucia ale z przygotowanych jednostek lekcyjnych nie dowiadujemy się jak uczniowie byli oceniani; czy oceny dokonywał nauczyciel, czy np. pozostawiał ją uczestnikom projektu. Sądzę, że warto byłoby też zwrócić większą uwagę na problemy występujące w trakcie pracy metodą projektów oraz jak można takie problemy rozwiązywać.

Rozprawa zawiera oprócz wymienionych rozdziałów obszerne załączniki w postaci m.in. ankiet oraz obu sekwencji przeprowadzonych zajęć z dokładnym rozpisaniem na poszczególne zadania. Jest to niewątpliwie interesujące uzupełnienie całej rozprawy świadczące także o ogromnej pracy wykonanej przez Doktoranta.

Rozprawa doktorska pana mgr. Tomasza Lisa zawiera przemyślane i samodzielne wnioski końcowe i obszerną bibliografię. Przedstawione w pracy wyniki badań świadczą o rozległej wiedzy w zakresie dydaktyki języków obcych. Praca jest przemyślana, spójna, bardzo dobrze udokumentowana. Napisana jest bardzo dobrym językiem niemieckim.

Rozprawa doktorska pana Tomasza Lisa p.t. „*Elementy projektu edukacyjnego w nauczaniu języka obcego w polsko-niemieckim regionie przygranicznym. Przykład euroregionu Pro Europa Viadrina*” spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, polecam ją do druku i wnoszę o dopuszczenie pana mgr Tomasza Lisa ~~Wóznicy~~ do dalszych etapów przewodu doktorskiego

Krzysztof Radiszewski